

Dret Penal Econòmic i de l'Empresa

Codi: 102247

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500786 Dret	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Victor Muñoz Casalta

Correu electrònic: Victor.Munoz.Casalta@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Per una adequada comprensió i seguiment del contingut d'aquesta assignatura optativa és molt recomanable que l'alumne hagi superat les assignatures obligatòries de Dret Penal (Dret Penal I, Dret Penal II i Dret Penal III). Encara que no imprescindible, també ajudarà a la millor comprensió de la mateixa cursar simultàniament l'assignatura optativa de "Judicis penals".

Objectius

- Conèixer les característiques bàsiques dels delictes socioeconòmics i en l'àmbit de l'empresa.
- Saber determinar les conseqüències jurídiques imposables per aquests delictes.
- Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i interpretació jurídica en aquest àmbit de delinqüència.
- Conèixer com s'articula la protecció penal en l'àmbit socioeconòmic amb altres àmbits de l'ordenament jurídic.
- Conèixer el context polític-criminal d'aquestes figures delictives i desenvolupar una capacitat analítica i crítica.
- Saber qualificar uns fets provats relacionats amb la matèria i determinar la pena imposable.

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.

- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica.
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
- Presentar en públic la problemàtica que comporta un determinat litigi, les normes jurídiques aplicables i les solucions més coherents.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictàmens.
- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Definir estratègies de defensa dels interessos jurídicopenals.
5. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
6. Definir les principals institucions penals.
7. Distingir la connexió important que hi ha entre el dret penal substantiu i el dret penal processal.
8. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
9. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
10. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
11. Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
12. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
14. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
15. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
16. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
17. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
18. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
19. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
20. Prendre consciència de la importància del compromís ètic de l'advocat en el procés penal.
21. Presentar a l'aula la defensa o l'acusació de casos penals.
22. Reconèixer i resoldre problemes.
23. Redactar escrits específicament de contingut penal vinculats al procés, fonamentalment de conclusions provisionals, recursos i sentències.
24. Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictàmens.
25. Redactar resolucions de casos penals.
26. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
27. Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
28. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
29. Tenir habilitat per prendre decisions.
30. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
31. Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.

32. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.
33. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

TEMA 1. INTRODUCCIÓ AL DRET PENAL ECONÒMIC. 1. La irrupció dels "delictes contra l'ordre socioeconòmic" en el Codi penal de 1995: antecedents, àmbit d'extensió i polèmica de la seva incriminació. 2. Fonament, concepte i objecte de Dret Penal Econòmic. 3. Fonts del Dret Penal Econòmic. 4. El principi de *ultima ratio* i la necessària subsidiarietat del Dret Penal Econòmic. 5. El principi *non bis in idem*.

TEMA 2. QÜESTIONS DE PART GENERAL APLICADES A L'ÀMBIT ECONÒMIC I DE L'EMPRESA. 1. Els delictes de perill. 2. Les normes penals en blanc. 3. La imputació objectiva i la qüestió del risc permès. 4. La omissió. 5. Autoria i participació en delictes especials i en òrgans col·legiats. 6. La responsabilitat penal de les persones jurídiques. 7. L'error en el dret penal econòmic.

TEMA 3. BREU REFERÈNCIA A ALGUNS DELICTES PATRIMONIALS BÀSICS. 1. L'estafa. 2. L'apropiació indeguda. 3. Característiques comuns a ambdós delictes. 4. Delimitació respecte d'altres modalitats delictives.

TEMA 4. INSOLVÈNCIES PUNIBLES. Aixecament de béns i Concursos.

TEMA 5. LES FALSEDATS DOCUMENTALS. 1. Bé jurídic protegit. 2. Classes de falsedat: falsedats materials i falsedats ideològiques. 4. Noves modalitats falsàries introduïdes per la LO 5/1010: a) La utilització o tràfic de documents d'identitat falsos; b) el tràfic de certificats falsos; c) La falsificació de targetes de crèdit i debit i xecs de viatge. 5. Problemes consursals: la difícil delimitació entre concurs de lleis i de delictes i la necessitat de respectar el principi *non bis in idem*.

TEMA 6. ELS DELICTES SOCIETARIS. 1. Qüestions generals: a) El concepte de societat; b) Les condicions de perseguibilitat. 2. L'administració deslleial. Delimitació amb el delictes d'apropiació indeguda. 3. La falsedat contable. 4. Obstrucció de l'acció inspectora o supervisora de l'Administració.

TEMA 7. ELS DELICTES RELATIUS AL MERCAT I ELS CONSUMIDORS. 1. L'apoderament i revelació de secrets d'empresa. Delimitació respecte als delictes contra la intimitat. 2. El delictes de publicitat enganyosa. Delimitació respecte al delictes d'estafa. 3. El delictes de facturació falsa. Delimitació respecte les falsedats documentals. 4. El delictes d'alteració de preus. Problemes persecutoris. 5. Noves modalitats delictives: a) L'anomenada "estafa d'inversions"; b) La corrupció entre particulars.

TEMA 8. ELS DELICTES RELATIUS A LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL. 1. Bé jurídic protegit. 2. Elements del tipus bàsic. 3. Tipus específics. 4. Tipus qualificats

TEMA 9. ELS DELICTES DE BLANQUEIG DE CAPITALS, CONTRA LA HISENDA PÚBLICA I CONTRA LA SEGURETAT SOCIAL. 1. El delictes de blanqueig de capitals. 2. El delictes de defraudació tributària. 3. El delictes de defraudació a la Seguretat Social. 4. El delictes de frau de subvencions. 5. Els delictes de frauds comunitaris. 6. El delictes contable tributari.

TEMA 10. ELS DELICTES RELATIUS A L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI I L'URBANISME, LA PROTECCIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC ARTÍSTIC I EL MEDI AMBIENT. 1. El delictes urbanístic. 2. Els delictes ecològics.

Metodologia

El procés d'aprenentatge té com a base el treball de l'estudiant, qui aprèn treballant, essent la missió del professorat ajudar-lo en aquesta tasca subministrant-li informació i mostrant-li les fonts on es pot aconseguir. El desenvolupament de la docència de l'assignatura i de la formació de l'estudiant es fonamenta en les següents activitats:

1. Activitats dirigides

1.1. Classes magistrals: on l'estudiant assoleix les bases conceptuals de la matèria i seu el marc jurídic normatiu i jurisprudencial. Les classes magistrals són les activitats en les quals s'exigeix menys interactivitat a l'estudiant i estan concebudes com un mètode fonamentalment unidireccional de transmissió de coneixements del professor a l'alumne.

1.2. Classes pràctiques: on els estudiants analitzen i resolen juntament amb el professor casos pràctics prèviament elaborats. La base del treball pràctic és la comprensió i aplicació crítica de la normativa i jurisprudència relacionades amb el contingut essencial explicat a les classes teòriques.

Es tracta d'activitats que els estudiants desenvoluparan en l'aula, amb la supervisió i suport del professor. Es tracta de l'elaboració d'algun supòsit pràctic en l'aula, estudi i discussió oral de textos jurídics,

2. Activitats autònomes

L'alumne haurà de dedicar la major part del temps de l'assignatura a treballar el contingut de l'assignatura amb els manuals de referència, llegir la bibliografia complementaria, elaborar mapes conceptuals, redactar les activitats pràctiques i estudiar per l'examen teòric.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques	4,5	0,18	2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33
Classes teòriques	30	1,2	1, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 31, 33
activitats pràctiques realitzades a l'aula	10,5	0,42	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33
Tipus: Autònomes			
Lectura de bibliografia, resolució de casos pràctics, estudi	103	4,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33

Avaluació

El model d'avaluació és continuat, amb l'objectiu de conèixer el grau d'assimilació del contingut de l'assignatura. L'avaluació final consta de dues parts:

1) Un examen final teòric que suposa el 50% de la nota final. Els alumnes que no superin aquest examen podran ser reavaluats d'aquest. No obstant això, perdrà la nota de l'avaluació continuada i l'examen de recuperació constituirà el 100% de la seva nota final de l'assignatura. PER A PODER AVALUAR AQUESTA ACTIVITAT SERÀ OBLIGATORI QUE L'ALUMNE OBTINGUI UN 5 O MÉS NOTA EN L'EXAMEN. Si no s'obté la indicada nota, no es realitzarà la mitjana amb la resta d'activitat i, per tant, haurà d'acudir-se a l'examen de recuperació.

2) Una avaluació de dos casos pràctics durant el curs, així com la celebració d'un petit simulacre de judici, que conformarà el 40% de la nota final. Si l'alumne no supera algun dels supòsits pràctics, s'establirà una pràctica de recuperació.

3) Anàlisi crítica d'un llibre, i exposició oral d'aquest, que conforma el 10% de la nota final.

Aclariments respecte a l'activitat pràctica:

- L'alumne per a aconseguir la nota de l'avaluació pràctica haurà de presentar els dos casos pràctics i assistir a l'aula el dia de la seva resolució. A més, deurà igualment realitzar el petit simulacre de judici, que es farà de manera presencial a l'aula. Si l'alumne no lliurament o resol qualsevol dels exercicis pràctics, perdrà l'oportunitat de continuar amb l'avaluació continuada.

Per a la qualificació de l'examen final de l'assignatura, que conforma el 50% de la nota final, es tindrà en

compte la participació activa de l'alumne a l'aula.

SI L'ALUMNE NO HA REALITZAT L'AVALUACIÓ CONTINUADA O NO L'HA COMPLETAT, SOLAMENT ES PODRÀ PRESENTAR A L'EXAMEN DE RECUPERACIÓ, NO A L'EXAMEN FINAL.

A l'inici de curs el professor responsable de l'assignatura informarà els alumnes a través de l'aula Moodle, de les dates exactes de les activitats d'avaluació continuada, concretant les seves característiques, així com el model d'examen final...

-Reavaluació:

- En relació a la nota de l'examen final: Si un alumne ha realitzat l'avaluació continuada però suspèn l'examen final, el mateix haurà d'acudir a l'examen de recuperació, perdent la nota obtinguda de l'avaluació cotinuada. D'aquesta manera, l'examen constituirà el 100% de la seva nota final, en els mateixos termes que els alumnes que no han realitzat l'avaluació continuada. La reavaluació es desenvoluparà en les mateixes condicions i en la data fixada per la Gestió Acadèmica.

- Només es podran reavaluar aquelles activitats que han estat avaluades i suspeses.

- No serà necessari obtenir una nota mínima per a realitzar la reavaluació.

- La reavaluació no podrà ser emprada com a mitjà per a pujar nota.

Nota global de l'assignatura: La nota final resultarà de la suma de totes les activitats avaluades. Per a aprovar l'assignatura haurà d'obtenir-se una puntuació mínima de 5 punts.

. Revisió: En publicar-se les notes s'especificarà la data i lloc de revisió de les activitats.

ADVERTENCIA IMPORTANTE:

- Un alumne que copii o intenti copiar a un examen tindrà un 0 en l'examen. Un alumne que presenti una pràctica en el que hi hagi plagis obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne suspensarà l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi d'un llibre	10%	0	0	1, 5, 8, 11, 27
activitats pràctiques	40%	0	0	2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33
examen teòric	50%	2	0,08	1, 5, 6, 8, 14, 16, 18, 28, 29

Bibliografia

- MARTÍNEZ-BUJÁN PÉREZ, C.: *Derecho penal económico y de la empresa: parte general*. Tirant lo Blanch, Valencia, 2016.

- MARTÍNEZ-BUJÁN, C. *Derecho penal económico y de la empresa: parte especial*. Tirant lo blanch, Valencia, 2015.

- NIETO MARTÍN, A., "Introducción al Derecho Penal Económico y de la Empresa", en Nieto Martín, A., Lascuraín Sánczh, J. A., Dopico Gómez-Aller, J., De la Mata Barranco, N. J.,: *Derecho Penal económico y de la empresa*, E. Dykinson, Madrid, 2018. (MANUAL EN ABIERTO Y DESCARGABLE DE FORMA GRATUITA).
- GALÁN MUÑOZ, A., NÚÑEZ CASTAÑO, E., (Aut.): Manual de Derecho Penal económico y de la empresa, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2019.
- Corcoy Bidasolo, M., Gómez Martín, V., (Dirs.): Manual de Derecho Penal, económico y de empresa. Parte general y parte especial, Ed. Tirant lo Blanch, Tomo 2, Valencia, 2016.
- Camacho Vizcaíno, A., (Dir.): Tratado de Derecho Penal Económico, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2019.